

Een voorlopig overzicht van de zoetwater weekdieren in de Heremastate in Joure, Friesland

Henk K. Mienis

A temporary review of the freshwater molluscs of the Heremastate in Joure, Friesland

Summary. Surveys carried out in the ponds belonging to the Heremastate, an estate going back to the 17th century, has revealed so far only the presence of 22 aquatic mollusc species. This number differs considerably with that of the nearby private nature reserve Famberhorst, i.e. 37.

Fig. 1. Typisch eendenhok in de grote vijver van de Heremastate. Foto H.K. Mienis.

Heremastate

In het verleden heb ik enige aandacht geschonken aan de landslakken die voorkomen in de Heremastate (Mienis, 2014, 2016 & 2018), een park dat oorspronkelijk in de 16de eeuw behoorde tot een stins, maar aan het eind van die eeuw vervangen werd door een state, een soort adellijke woning. Van het oorspronkelijke adellijke huis is tegenwoordig niet veel meer over en in plaats daarvan staat daar nu het gemeentehuis van de Fryske Marren (= Friese Meren). Het park is echter voor een groot deel in stand gebleven hoewel de oorspronkelijke typische stins flora voor een groot deel is verdwenen. Tegenwoordig probeert men die weer te herstellen.

Wat meteen opvalt is de grote hoge heuvel in het park. Dit is een kunstmatige uitkijkheuvel uit het begin van de 18de eeuw (Gildemacher & Van der Vaart, 2007 en zonder jaartal). De aarde voor deze 'berg' werd verkregen door het vergraven van een deel van het park, waardoor diverse interessante waterpartijen zijn ontstaan (fig. 1).

Ofschoon ik de Heremastate sinds 2013 zo nu en dan op de aan-

wezigheid van slakken heb bemonsterd, zijn de zoetwater mollusken pas in 2015 voor het eerst enigszins aan bod gekomen. In 2017 en 2018 heb ik wat aanvullende gegevens verzameld. Steeds werden alle drie de vijvers in het park bemonsterd en de sloot tussen het park en de Boerensingel. De verzamelde gegevens zijn samengevat in tabel 1.

Enkele opmerkingen

De kleine vijver nabij het gemeentehuis wijkt wat betreft de samenstelling van de mollusken af van die van de twee andere grote vijvers. Het is de enige plaats waar de Leverbotslak *Galba truncatula*, Grote Poelslak *Lymnaea stagnalis*, Puntige blaashoren *Physella acuta* en Smurfslak *Ferissia fragilis* werden aangetroffen. Deze vijver staat volgens mij niet in verbinding met de andere vijvers. Ook is de aquatische flora van deze kleine vijver anders van samenstelling met onder andere aangeplante Witte waterlelies *Nymphaea alba*. Waarschijnlijk zijn de invasieve Puntige blaashoren en de Smurfslak met de Witte waterlelies in

Fig. 2. Zwanenmossel *Anodonta cygnea* uit de grote vijver van de Heremastate. Foto H.K. Mienis.

die vijver terechtgekomen.

Het totaal aantal soorten zoetwatermollusken aangetroffen in de Heremastate (22) verschilt opvallend met dat in de nabijgelegen Famberhorst (Mienis, 2019).

Het is merkwaardig dat er tot nog toe geen enkele soort erwtenmossel in de Heremastate is aangetroffen.

Geraadpleegde bronnen

- GILDEMACHER, K.F. & J.H.P. VAN DER VAART, 2007. Een rijk bezit – Skarsterlân op de achttiende-eeuwse kaarten van Johan Vegelin van Claerbergen. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- GILDEMACHER, K.F. & J.H.P. VAN DER VAART, z.j. Een rijk bezit – Skarsterlân in de achttiende eeuw. Wandelroute van Omkromte en Sewei. Gemeente Skarsterlân, Joure.
- MIENIS, H.K., 2014. Een eerste verkenning van de landslakkenfauna van Heremastate in Joure. Jaarverslag 2013 Schelpenwerkgroep Friesland 31: 32-33.
- MIENIS, H.K., 2016. Een voorlopig overzicht van de landslakkenfauna van Heremastate in Joure, Friesland. *Spirula* 406: 36-38.
- MIENIS, H.K., 2018. Aanvullende gegevens betreffende de landslakken van park Heremastate in Joure, Friesland. *Spirula* 415: 52.
- MIENIS, H.K., 2019. Een mollusken inventarisatie van de Famberhorst, Joure, Friesland. *Spirula*, 420: 18-21.
- VECCHIONI, L., F. MARRONE, M. ARCULEO & V. ARIZA, 2017. Are there autochthonous *Ferrissia* (Mollusca: Planorbidae) in the Palaearctic? Molecular evidence of widespread North American invasion of the Old World. – *European Zoological Journal* 84: 411-419.

Adres van de auteur
mienis@netzer.org.il

Tabel 1. Zoetwatermollusken waargenomen in het park Heremastate in Joure, Friesland.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2015	2017	2018
Kleine diepslak	<i>Bithynia leachii</i>	+	+	+
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>	+	+	+
Jenkins' waterhorentje	<i>Potamopyrgus antipodarum</i>	-	-	+
Platte pluimdrager	<i>Valvata cristata</i>	-	-	+
Vijver-pluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i>	+	+	+
Leverbotslak	<i>Galba truncatula</i>	-	-	+
Grote poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>	+	-	+
Oorvormige poelslak	<i>Radix auricularia</i>	-	-	+
Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>	-	+	+
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i>	-	-	+
Bron-blaashoren	<i>Physa fontinalis</i>	+	-	+
Puntige blaashoren	<i>Physella acuta</i>	-	-	+
Draaikolk-schijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	+	+	+
Riempje	<i>Bathyomphalus contortus</i>	+	+	+
Smurfslak	<i>Ferrissia fragilis</i> *	+	-	+
Witte schijfhoren	<i>Gyraulus albus</i>	+	-	+
Posthorenslak	<i>Planorbarius corneus</i>	+	+	+
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>	-	+	-
Glanzende schijfhoren	<i>Segmentina nitida</i>	-	-	+
Zwanenmossel	<i>Anodonta cygnea</i>	-	+	-
Moeras-hoornschaal	<i>Musculum lacustre</i>	-	-	+
Gewone hoornschaal	<i>Sphaerium corneum</i>	-	+	+
Totaal (N = 22)		10	10	20

* Volgens Vecchioni *et al.*, 2017 is *Ferrissia californica* (Rowel, 1863) een iets oudere naam voor de Smurfslak.